

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2003

3 JUILLET 2003

Proposition de loi modifiant l'article 51 des lois coordonnées du 3 juin 1970 relative à la réparation des dommages résultant des maladies professionnelles pour y intégrer la faute inexcusable en cas d'exposition des travailleurs à l'amiante

(Déposée par Mme Anne-Marie Lizin)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 31 mars 2003 (doc. Sénat, n° 2-1575/1 — 2002/2003).

En 1996, un citoyen atteint de mésothéliome (cancer de la plèvre dû à l'amiante) et reconnu par le Fonds des maladies professionnelles, a intenté un procès devant le tribunal civil à ses anciens employeurs pour inobservation du Règlement général pour la protection du travail (RGPT) ayant entraîné sa maladie mortelle (absence d'examens médicaux adéquats, manque de mesures de protection, les travailleurs qui n'ont pas été informés sur les dangers du produit, etc ...). Cette action judiciaire était une première en Belgique. Il a été débouté par le tribunal; sa demande a été jugée recevable mais non fondée alors que la cause était juste. Pourquoi cette discorde? Précisément à cause de cette difficulté énorme d'établir une «faute intentionnelle» de l'employeur. La cour d'appel de Bruxelles, dans son jugement du 2 novembre 1998, a appliqué cette disposition de la loi de manière tout à fait restrictive et étroite. Elle a estimé que si des fautes graves ont bien été commises par les employeurs, elles n'étaient pas «inten-

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2003

3 JULI 2003

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 51 van de gecoördineerde wetten van 3 juni 1970 betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten om de niet-verschoonbare fout erin op te nemen voor gevallen waarin werknemers worden blootgesteld aan asbest

(Ingediend door mevrouw Anne-Marie Lizin)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 31 maart 2003 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 2-1575/1 — 2002/2003).

In 1996 heeft een burger die leed aan mesotheliom (borstvlieskanker ten gevolge van asbest) en erkend was door het Fonds voor beroepsziekten, een proces aangespannen voor een burgerlijke rechtbank tegen zijn vroegere werkgevers wegens het niet-naleven van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming (ARAB) met een ongeneeslijke ziekte tot gevolg (ontbreken van de juiste medische onderzoeken, onvoldoende beschermingsmaatregelen, geen informatie aan de werknemers over de gevaren van het product, ...). Die juridische vordering was een primeur voor België. Zij werd door de rechtbank afgewezen: het verzoek werd ontvankelijk verklaard maar ongegrond. Hoe kan een zaak die gerechtvaardigd lijkt, toch worden afgewezen? De oorzaak daarvan is precies dat het nagenoeg onmogelijk is te bewijzen dat de werkgever een «opzettelijke fout» heeft gemaakt. Het hof van beroep van Brussel heeft in zijn vonnis van 2 november 1998 deze wetsbepaling zeer eng geïnterpreteerd. Het meende dat de werkgevers inder-

tionnelles». Pour que le procès aboutisse, il aurait fallu que l'on prouve que l'employeur avait fait respirer de l'amiante à son ouvrier dans l'intention de le rendre malade, ce qui n'est pas exact.

Ce procès a montré qu'un employeur peut ne pas respecter le RGPT et qu'en cas de maladie professionnelle grave et même mortelle due à ses manquements, sa responsabilité civile n'est pas engagée, sauf si la faute intentionnelle est établie, ce qui semble être très difficile. On ne peut admettre qu'il suffise à l'employeur de cotiser au régime des maladies professionnelles pour bénéficier d'une immunité de fait sur le plan civil.

Le concept de «faute inexcusable» retenu en droit français est moins restrictif que celui de faute intentionnelle appliqué en droit belge. Il permet de sortir de très grandes difficultés d'apporter la preuve d'une faute intentionnelle et de retenir l'idée que la responsabilité civile de l'employeur peut être retenue s'il a fait preuve d'une négligence aux conséquences graves, par exemple en laissant persister un danger grave pour la santé alors qu'il est censé connaître ce danger. La présente proposition de loi vise à intégrer ce concept supplémentaire en droit belge en cas d'exposition à l'amiante.

Pour être plus précis, signalons qu'en droit français (jurisprudence) la faute inexcusable se caractérise par cinq éléments qui doivent être réunis: un acte ou une omission volontaire, la conscience du danger que devait en avoir son auteur, le caractère de gravité exceptionnelle de la faute, l'absence de cause justificative et le défaut d'élément intentionnel. Une telle disposition a permis de nombreuses procédures en France, avec un succès croissant.

Le droit belge peut dès lors être également complété, sans créer des distorsions de concurrence à charge des employeurs. L'objectif à terme est bien sur de l'intégrer en droit européen.

Anne-Marie LIZIN.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

daad wel ernstige fouten hadden gemaakt, maar geen «opzettelijke» fouten. Opdat het proces tot resultaten leidde, had bewezen moeten worden dat de werkgever de werknemer asbest had doen inademen met de bedoeling hem ziek te maken, wat niet het geval was.

Dit proces heeft aangetoond dat een werkgever het ARAB met voeten kan treden en toch niet burgerlijk aansprakelijk gesteld kan worden bij een ernstige beroepsziekte of zelf een overlijden door zijn nalatigheid, behalve wanneer de opzettelijke fout wordt bewezen, wat erg moeilijk is. Het is ontoelaatbaar dat een werkgever gewoon moet bijdragen aan het stelsel van de beroepsziekten om onschendbaar te zijn op burgerlijk vlak.

De idee van «niet-verschoonbare fout», overgenomen uit het Franse recht, is minder beperkend dan de notie van «opzettelijke fout» uit het Belgische recht. Op die manier vermijdt met het moeilijke probleem van het moeten bewijzen van een opzettelijke fout van de wetgever en kan de werkgever burgerlijk aansprakelijk gesteld worden als diens nalatigheid ernstige gevolgen heeft gehad, bijvoorbeeld door een groot gevaar te laten voortbestaan terwijl hij daarvan op de hoogte zou moeten zijn. Dit voorstel strekt ertoe dit bijkomende concept op te nemen in de Belgische wetgeving bij gevallen van blootstelling aan asbest.

Voor alle duidelijkheid vermelden we dat in het Franse recht (rechtspraak) de niet-verschoonbare fout vijf kenmerken moet hebben: de handeling of het verzuim is moedwillig, de «dader» weet dat er gevaar bestond, de fout is uitzonderlijk ernstig, er is geen rechtvaardigingsgrond en er is geen sprake van moedwilligheid. Op basis van een dergelijke bepaling zijn in Frankrijk al heel wat procedures opgestart, met steeds meer succes.

Ook het Belgisch recht kan op deze manier worden aangevuld, zonder dat er concurrentievervalsing optreedt in het nadeel van de werkgevers. De uiteindelijke doelstelling is natuurlijk de bepaling op te nemen in het Europese recht.

*
* *

WETSVORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Dans l'article 51, § 1er, des lois coordonnées du 3 juin 1970 relative à la réparation des dommages résultant des maladies professionnelles, il est inséré un 1^obis, rédigé comme suit:

« 1^obis. contre le chef d'entreprise qui commet la faute inexcusable d'exposition sans protection des travailleurs à l'amiante.

Est considérée comme une faute inexcusable, une faute pour laquelle les éléments suivants sont réunis: un acte ou une omission volontaire, la conscience du danger que devait en avoir son auteur, le caractère de gravité exceptionnelle de la faute, l'absence de cause justificative et le défaut d'élément intentionnel;».

19 juin 2003.

Anne-Marie LIZIN.

Art. 2

In artikel 51, § 1, van de gecoördineerde wetten van 3 juni 1970 betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, wordt een 1^obis ingevoerd, luidende:

« 1^obis tegen het ondernemingshoofd dat de niet-verschoonbare fout begaat zijn werknemers zonder bescherming bloot te stellen aan asbest.

Wordt aangezien als niet-verschoonbare fout, een fout die voldoet aan de volgende voorwaarden: de handeling of het verzuim is moedwillig, de «dader» weet dat er gevaar bestond, de fout is uitzonderlijk ernstig, er is geen rechtvaardigingsgrond en er is geen sprake van moedwilligheid;».

19 juni 2003.